

policija, izročča omenjeni ukaz okrajni gospodski. Njej pripada skrb za javno varnost, za red in mir, za ceste in mostove po srenjah. Vse, kar višja gosposka ali pa predpisi zastran policijske uprave zahtevajo, izvršuje okr. gosposka sama ali pa s pomočjo dotičnih javnih organov, ali pa tudi srenjam v izvrševanje naroči, ter jih za to podučí. — Okrajni gosposki izroččena je skrb za ubožne zadeve, da srenje svoje obveznosti izvršujejo, da se s premoženjem za uboge prav gospodarini in beračenju odpravi. — Njej pripada zdravstvena in нравstvena policija (Sittlichkeitspolizei), ona izvršuje poselski red itd. itd.

Zdaj, ko je prazni strah „birokratskega varuštva“ že precej zginil, začenjajo ljudje spoznavati, kako primerne da so bile omenjene prejšnje naprave in pametnih vzrokov ni najti, zakaj da so se nekatere opravila političnim gosposkam vzele, ž njimi pa srenjam nadleže napravile in vrh tega nova oblastnija (okr. zastopi) ustvarile. To je tim bolj čudno, ker policijska uprava (Polizeiverwaltung) ni in tudi biti ne more srenjska reč, ampak spada od nekdanj in povsod pod politično upravo. Mnogo policijskih stvari: gozdarskih, lovskih, vodnih, obrtnijskih itd. srenje celó izvrševati ne morejo, drugih pa zato ne, ker jim manjka izvrševalnih pomočkov in organov, ki so ostali v oblasti političnih gosposk. Krajno policijo toraj najbolj cenó in primerno izvršuje ona gosposka, ki ima sploh vso drugo policijo in tudi pomočke za to v rokah.

Okrajna glavarstva so sicer preobširna, da bi krajno policijo izvrševale, iz tega pa ne sledi, da bi država dolžnosti ne imela, skrbeti za krajno policijo. Država naj le gleda, da si stvari za to uravna in napotke odstrani. Po mojih (Hermanovih) mislih se naj v dež. zboru sklep (resolucija) napravi, v katerem se vlada prosi, da naj policijska opravila, ki so zdaj srenjam naložena, sama prevzame in v tem smislu deželnemu zboru novo srenjsko postavo predloži.

Do tačas se lahko nekoliko stvar s tem polajša, da se dostavek k postavi napravi, vsled kterega bi se strankam dovolilo, da se smejo pri polit. gosposkah proti naredbam županov v zadevah krajne policije pritoževati.

Tako je g. Herman pisal in kar je tu z razstavljenimi črkami tiskano, je tudi, kakor smo poslednjič omenili, odbor za srenjske zadeve sprejel in sprejme brez dvoma tudi večina dež. zbora, ker je zdaj sploh že znano, da je znamenit jurist na Dunaju, namreč dr. Jaeger, tajnik v ministertvu pravosodja in izdatelj „časopisa za upravo“ v obširnem spisu dokazal, da ima zastran reforme srenjskega reda edino le g. Herman s Kaiserfeldom prav. Daj le Bog, da tudi vlada temu pritrđi in politične gosposke bolj primerno organizira! —

Gospodarske stvari.

O poljskem kolobaru ali vrstenju poljskih sadežev.

IV.

(Konec.)

Do zdaj smo pojasnovali bistvo vrstivne setve; treba še pokazati prednosti tega poljedelstva. Praha navadno odpade in vsak oddelek polja ima svoj prinesek. Posamesni sadeži imajo v vrsti tako ugodno mesto, kakoršnega je le mogoče žetleti; strn se menja z listnatim sadežem, rastline potrebujoče kalija se menjajo z rastlinami kremenico iz zemlje jemajočimi; jedna žene korenine globoko, druga plitvo, jedna prst nareja, druga jo povživa itd. Morebiti pa je kateri ostrejši in natančnejši presojevalec v V. vzhledu vendar le našel pregrešek zoper občno pravilo. V 2. oddelku sledi namreč za krompirjem zimska rž. Ali krompir je deloma rani, za katerim se da brez pomisleka ozimina sejati, drugi pa pozni, ki le majhen prostor zavzema. V 6. oddelku je nadalje jarina, kar je zopet pregrešek zoper strogo pravilo vrstivne setve; ali to je le šestinka cele njive in nima tolikega pomena v sebi. Iz vsega pa zopet vidimo, kako mnogovrstne oblike vrstivna setev lahko na-se vzame in da se iz nje lahko na druge načine poljskega obdelovanja prestopi.

Sicer se res ne da tajiti, da se pri vrstivni setvi nekoliko manj žita pridela; ali obilen pridelek gorušice, lana, stročjega sada itd. obilno nadomestuje primanjkljaj žita, kterega se po natriletnem kolobaru več pridela. Vsakako pa se mnogo več krme ali klaje prideluje in skrbljeno je za vse letne čase. Korenstvo, ki daje toliko dobre klaje, se marljivo goji. Dobiček, ki iz tega prihaja za živinorejjo, je velik. Gnojna v hlevu je zadosti in to povišuje tudi pridelek žita. Tako pride, da vrstivna setev na manjšem prostoru polja pridela v primeri več zrnja kakor natriletni kolobar na večem. Vendar se ne da tudi izključivo trditi, da se ima tako ugoden vspeh jedino le vpeljanju vrstivne setve pripisati, kajti k temu so še tudi marsiktere druge zboljšave potrebne, kakor: dobro in globoko oranje, dobro poljsko orodje, dobro semenstvo, dobro plemo živine itd. Nadalje moramo še omeniti, da je pri vrstivnem kolobaru mogoče o vsakem času leta gnoj na njive izvažati, ki po tem takem ne obleži na gnojišču, da izhlapi in pod nič gre, ampak na njivi, kjer je vedno najbolje hranjen. Vprežno delo se na letne čase lepše razdeli in ravno tako tudi delo človeških rok. Pri natriletnem kolobaru je zdaj velika dela, zdaj malo, ne tako pri vrstivni setvi, ktera prideluje več sort pridelkov, pa tudi več delavnih rok potrebuje in tako več ljudi z delom in živežem preskrbljuje. Ker pa ta način poljskega obdelovanja več delavnih rok potrebuje, ker več živine redi, je tudi kmetovalcu pri prestopu iz sta-

rega kolobara na novi več kapitala treba, in to dela marsikteremu prav veliko preglavice.

Vinorejska šola pri Mariboru. Proračun za šolo znaša: rednih stroškov 15.140 gld., izrednih 4680 gld., dohodkov je za 4110 gld., toraj manjka 15.710 gld. Proračun je v dež. zboru potrjen. Kmetijska družba je državno pripomoč za popotni poduk deželnemu odboru izročila, da jo porabi. Dež. odbor je pooblaščen od dež. zbora, da postavi na omenjeni šoli podučitelja za sadjo in vinorejo in kletarstvo, ki bi služil za popotnega učitelja, sicer pa med učitelje vinorejske šole se štel. Zahteva se od njega, da tudi slovenski ume. Da se pa vse to izvesti zamore, se je deželnemu odboru naložilo, da naj skuša vlado v to pripraviti, da bo letno pripomoč povišala. Podučitelj bi dobival na leto 1500 gld. (je že nekaj!) in potni stroški bi se mu povračevali. — Ob enem bi naj dež. odbor pozvedoval uzroke, zakaj da se več učencev pri vinorejski šoli ne oglašča, in v prihodnjem zasedanji o tem poročal.

Napeljavanje vode na travnike. Jesenski čas je za napeljavanje vode na travnike najugodniši. Takrat se namreč v vodi nahaja največ plodovitega gnoja, katerega deževna voda odnaša iz dvorišč, guojišč, iz host i. t. d. Gnojni deli, ki jih voda prinese, ostanejo med travo in začnejo brž v zemljo lezti, da lahko v spomladi koreninice živeža dobivajo. Kakor hitro je pa zima nastopila, se naj voda več na travnike ne napeljuje, marveč na to gleda, da se lepo odcejajo. Sploh se naj voda nikdar nad 14 dni na travnike ne spuščča, ker se sicer zemlja lahko preveč izpere ter se plemenitija trava, ki nima rada premokro, zaduši.

Petrolej ali kamenjo olje za mlinarje. Očiščen petrolej ima po skušnjah čudno moč, da, če se z njim vriba suh les, ki ima ležati v vodi ali po katerem voda teče, ne pušča vode v se, pa se na njem tudi led ne napravi. Na ta način dala bi se leda zavarovati mlinska kolesa, žlebovi, čolni in vse, kar je v vodi. Poskusite mlinarji! petrolej ni tako drag. (Iz „velike prakse“, kder najdete za 15 krajcarjev več tacih, sicer že tudi z večine v „Gospodarju“ in drugih listih razglašanih keristnih stvari).

Štajerski dež. zbor.

VII. Seja 28. septb. Poslanec Hammer-Purgstall vpraša vlado, ali so jej znane napake pri stavbinem redu, ko pritožbe pri pol. gosposkah zaželenega vspaha ne najdejo in ali hoče ukazati, da se stavbe bolj ostro nadzorujejo? — Poslanec Žnidržič vpraša vlado zastran potrebnega zagrajenja Savskega pobrezja, ali se je stvar že preglejala, in kedaj da se delo prične. Odgovori

se odložijo na prihodnje seje. Predlog Walterskirchnov zastran sklicanja deželne komisije za vravnaje zemljišnega davka se sprejme in odboru 7 udov v pretres izroči; ravno tako Čokov predlog, da se še v tem zasedanji postava sklene, po kateri se bodo škode pri divjačini presojevale. Na predlog Hammer-Purgstalla izreče dež. zbor severno-tečajski ekspediciji hvalo štajerske dežele za vse, kar je opravila in pretrpela „v službi znanosti“. — Potem se je volil poseben odbor 5 udov, ki ima presoditi starodavno pravdo, kdo da naj trpi stroške, ki jih je deželi prizadjal sovražni napad l. 1809. Vlada pravi: dežela mora stroške trpeti; poročevalec Payrhuber je pa jasno dokazal, da je dežela denar le posodila, država ga pa vrnoti mora. Brez ugovora dovoli se več postavkov dež. proračuna za l. 1875; pri nekterih se moramo le čuditi, kako da pridejo v deželni proračun. Tako gre za jezdarnico v Gradcu 1280 gld., za telovadnico 7364 gld., za borilnico (Fechtschule) 378 gld., za plesaluico 420 gld., vsega skup 9442 gld.; po odbitih dohodkih za 200 gld. plača dežela 9242 gld. Ne bi li gospodiči in gospodičine ob svojih stroških zamogli jezdariti, boriti se, skakati, in plešati? Za deželno (?) kmetijsko šolo v Grottenbofu dovoli se 7358 gld.

Prostorije v prejšnji norišnici in v bližnji Rökkenzaunovi hiši se imajo v druge zdravstvene namene predelati, za kar se dovoli 45.500 gld., ki se imajo po kreditni operaciji skupaj spraviti. Za napravo novega sprehajališča v bolnišničnem vrtu dovoli se 6600 gld. iz dež. blagajnice.

VIII. Seja 30. septb. Kako da se srenje napejajo, da zamorejo mnogovrstnim obveznostim zadovoljevati, kaže nemška srenja Assee, ktere se dovoli 70percentna obklada direktnega davka. Dovoli se 3000 gl. stroška v slučaju živinske kuge; za obdelovanje zemlje 16.788 gld. — Poročilo dež. odbora o gozdnem obdelovanju alj prav za prav o gozdnem zdelovanju napoti deželni zbor h krepki resoluciji, ki se glasi: „D. zb. pričakuje, da bode vlada gledé na izsekanje obširnih gozdov v poslednjih letih gojzduo postavo ostro in krepko zvrševala proti vsakemu, posebno pa vso skrb obračala na to, da se gojzdi pridno spodrejajo. V ta namen naroča se dež. odboru, da o teh zadevah v prihodnjem zasedanju zopet poroča“.

Sprejela sta se tudi dostavka k temu sklepu, Hakelbergov: da zahteva dež. zbor od vlade, naj pri pol. oblastnijah prve inštancije službe gojzdnih organov ustanovi, — in dr. Srnčev: da se ob deželnih stroških nagrade dajejo za spodrejo gojzdov. — Dovoli se več postavkov letnega proračuna brez ugovora kakor po navadi vsako leto. — Za javno bolnišnico v Gradcu dovoli se 166.917 gld., po odbitih prihodkih za 151.111 gld. plača še dež. blagajnica 15.796 gld. Sprejme se odborov predlog, ki naroča deželnemu odboru, da se dotični sklepi dež. zbora od dné 15. jan. t. l. gledé